

PROTOCOL

-wat te doen bij (vermoedens van) seksueel misbruik-

Inhoudsopgave

1) Inleiding	4
2) Wat is seksueel misbruik?.....	4
3) Signalen van seksueel misbruik	5
4) Afspraken binnen Stichting De Aanloop.....	5
5) Melding van (vermoedens van) seksueel misbruik	5
Melding door het slachtoffer	5
Melding door een ander dan het slachtoffer	6
Melding door de dader.....	6
6) Maatregelen na melding.....	6
7) Besluitvorming.....	7
Bijlage 1; Mogelijkheden melding/aangifte bij de politie	9
Bijlage 2; Lijst instanties voor hulp en advies.....	10

1) Inleiding

Binnen Stichting De Aanloop vinden wekelijks diverse activiteiten plaats waarbinnen deelnemers en vrijwilligers op lichamelijke wijze met elkaar omgaan. Vaak worden spontaan knuffels gegeven, wordt er wel eens gestoeid en moeten deelnemers geholpen worden bij het aan- en uitkleden bij zwemmen en andere sporten. Ook bij lichamelijke verzorging na een epileptische aanval en bij naar het toilet gaan vindt er functioneel en gewenst lichamenlijk contact plaats.

Er zijn echter ook situaties die aanleiding kunnen geven tot ongewenste gevoelens die verder gaan dan een van beide partijen wil.

Om dergelijke situaties proberen te voorkomen is een protocol ontwikkeld dat richtlijnen biedt voor alle betrokkenen. Het protocol biedt geen kant en klare oplossingen bij (vermoedens van) seksueel misbruik en is geen garantie dat ongewenste intimiteiten of seksueel misbruik niet (meer) voorkomen.

2) Wat is seksueel misbruik?

Elke vorm van seksueel gedrag of seksuele toenadering, in verbale, non-verbale of fysieke zin, opzettelijk of onopzettelijk, die door de persoon die het ondergaat als ongewenst of gedwongen wordt ervaren.

Kort gezegd gaat het bij seksueel misbruik om seksuele contacten die tegen de wil van één van beiden ingaat. Dit kan gaan om alle mogelijke seksuele handelingen: van ongewenste seksuele aanrakingen tot gedwongen masturbatie of geslachtsgemeenschap. Van seksueel misbruik wordt gesproken als degene die het seksuele contact niet wil (het slachtoffer) het gevoel heeft toch niet te kunnen weigeren. De relatie tussen het slachtoffer en degene die het misbruik pleegt is niet gelijkwaardig. De dader heeft macht over het slachtoffer en maakt daar misbruik van door over de grenzen van de ander heen te gaan. Met lichamenlijk overwicht of emotionele druk dwingt hij of zij de ander tot seksuele handelingen.

Niemand kan een ander verbieden erotische gevoelens te hebben. Dat betekent echter niet dat deze gevoelens tot uiting gebracht mogen worden ten koste van een ander. Plegers van seksueel misbruik kunnen zowel mannen als vrouwen zijn.

Enkele voorbeelden van grensoverschrijdend gedrag zijn:

- Masturberen in het bijzijn van een ander of een ander dwingen tot masturbatie;
- Exhibitioneren;
- Een seksueel of erotisch geladen sfeer scheppen;
- Ongewenste aanraking, bijvoorbeeld het betasten van geslachtsorganen;
- Zich tegen een ander ongewenst aandrukken of andere vormen van ongewenste aanraking;
- Verkrachting;
- Oraal/genitaal contact afdwingen;
- (Tong)zoenen.

Deze voorbeelden spreken voor zich. Maar er zijn situaties en handelingen denkbaar die minder duidelijke zijn maar toch aanleiding (kunnen) geven tot (klachten over) ongewenst gedrag. Hierbij kan gedacht worden aan het tappen van schuine moppen, grove taal, het stellen van vragen over het seksleven van de ander, etc. Het kan zinnig zijn om binnen De Aanloop hierover regelmatig met elkaar van gedachten te wisselen, zodat een open en prettige sfeer gecreëerd kan worden, waarin mensen elkaar kunnen aanspreken op hun gedrag.

3) Signalen van seksueel misbruik

Signaleren van seksueel misbruik begint bij het erkennen dat seksueel misbruik bij elke organisatie tussen iedereen kan plaatsvinden.

Mensen die seksueel misbruikt zijn of worden geven vaak signalen af. Als dergelijke signalen goed begrepen worden, kan men seksueel misbruik op het spoor komen. Het meest duidelijke signaal is verbaal: het slachtoffer vertelt wat er aan de hand is. Soms is iemand niet in staat erover te praten, omdat zij of hij dat qua niveau niet kan, of omdat de dader heeft bedreigd dat er dan vreselijke dingen zullen gebeuren. Daarom is het belangrijk ook te letten op non-verbale signalen, zoals gedragsveranderingen.

Over het algemeen zegt een enkel signaal niets. Meerdere signalen die bovendien vaker terugkomen, kunnen wijzen op seksueel misbruik.

4) Afspraken binnen Stichting De Aanloop

Medewerkers en deelnemers van De Aanloop mogen op geen enkele wijze met elkaar omgaan zodanig dat de betrokkene in zijn of haar waardigheid wordt aangetast. Seksueel getinte handelingen van welke aard dan ook en intieme relaties tussen medewerkers van De Aanloop en deelnemers zijn onder geen beding geoorloofd. Het is niet toegestaan elkaar bewust of onbewust zodanig aan te raken dat deze aanraking als ongewenst of erotisch wordt ervaren. Dergelijk gedrag wordt beschouwd als seksueel misbruik.

Een medewerker van De Aanloop mag niet ingaan op seksueel getinte toenaderingspogingen van een deelnemer, ook al verlangt deze daarnaar of nodigt hij of zij daartoe uit.

5) Melding van (vermoedens van) seksueel misbruik

Stichting De Aanloop stelt een bestuurslid aan als vertrouwenspersoon bij wie de klachten over seksueel misbruik gemeld kunnen worden. Op www.deaanloop.nl zijn de gegevens van de vertrouwenspersoon/personen te vinden.

Ook is het mogelijk om via vertrouwenspersoon@deaanloop.nl contact op te nemen.

Het is de taak van de vertrouwenspersoon om gemelde klachten in behandeling te nemen en het bestuur te adviseren over de te nemen maatregelen.

Iedere betrokkene bij Stichting De Aanloop (deelnemer, ouder of verzorger, medewerker, hoofdleder bestuurslid en derde) heeft de morele verplichting melding te maken bij de vertrouwenspersoon en/of de politie van klachten over, of signalen van, seksueel misbruik binnen Stichting De Aanloop.

Ook indien het gaat om weet hebben van mogelijk misbruik gepleegd buiten de activiteiten van Stichting De Aanloop is men moreel verplicht hiervan melding te maken bij de vertrouwenspersoon.

Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt in de hoedanigheid waarin men betrokken is bij Stichting De Aanloop.

Iedereen (deelnemer, ouder/verzorger, vrijwilliger, hoofdleder, bestuurslid en derde) kan dader of slachtoffer zijn.

Een melding kan via verschillende kanalen bij de vertrouwenscommissie terechtkomen.

Melding door het slachtoffer

Het slachtoffer meldt de klacht zelf bij de vertrouwenspersoon. De vertrouwenspersoon neemt de klacht serieus en handelt zodanig dat het slachtoffer het gevoel heeft veilig te zijn.

Het slachtoffer wordt geïnformeerd over de mogelijkheden van melding, advies of aangifte bij de politie (bijlage 1). De vertrouwenspersoon kan het slachtoffer aanbieden hierbij ondersteuning te verlenen.

De vertrouwenspersoon kan een lijst met telefoonnummers en adressen van hulpverlenende instanties aanbieden (bijlage 2).

In het geval dat het slachtoffer een deelnemer of minderjarige is, wordt besproken op welke wijze de ouders/verzorgers ingelicht worden.

De vertrouwenspersoon informeert het slachtoffer over de stappen die genomen worden na de melding (punt 6).

Er wordt door de vertrouwenspersoon een op feiten en informatie gebaseerd verslag gemaakt van de melding. Het slachtoffer krijgt hier een afschrift van.

Melding door een ander dan het slachtoffer

Het gaat hierbij om een melding door een ander dan het slachtoffer zoals een deelnemer, ouder/verzorger, vrijwilliger, hoofdleder, bestuurslid of een derde. Bij de melding moet duidelijk zijn of dit al dan niet gebeurt op verzoek van het slachtoffer.

Alle advies en informatie genoemd onder de hiervoor genoemde meldingswijze (door het slachtoffer) wordt gegeven. Degene die de melding heeft gedaan wordt geïnformeerd over de stappen die genomen worden na melding (punt 6).

Er wordt door de vertrouwenspersoon een op feiten en informatie gebaseerd verslag gemaakt van de melding. Een afschrift hiervan gaat naar degene die de melding heeft gedaan.

Melding door de dader

Het zal niet vaak voorkomen maar ook een dader van seksueel misbruik moet de gelegenheid krijgen zijn eigen handelen te melden bij de vertrouwenspersoon met als doel het misbruik te stoppen.

De dader wordt geïnformeerd over adressen en telefoonnummers van hulpverlenende instanties (bijlage 2).

De vertrouwenspersoon informeert de dader over de stappen die genomen worden na melding (punt 6).

Er wordt door de vertrouwenspersoon een op feiten en informatie gebaseerd verslag gemaakt van de melding. De dader krijgt hier een afschrift van.

6) Maatregelen na melding

1. Elke melding wordt direct na ontvangst besproken met de externe vertrouwenspersoon. Zij zorgen ervoor dat de privacy van alle betrokkenen zo optimaal mogelijk wordt gewaarborgd. Indien de melding door een ander dan het slachtoffer is gedaan, zullen de interne en externe vertrouwenspersonen ook een gesprek aangaan met het slachtoffer waarin deze wordt gehoord en waarin hulp en advies wordt aangeboden zoals vermeld onder punt 5.
2. De interne en externe vertrouwenspersonen coördineren het gehele proces. Voor de zorgvuldigheid treden beiden steeds gezamenlijk op. Is een van hen het slachtoffer of de vermoedelijke dader, dan wordt hij uiteraard vervangen door een reservelid. Van alle acties wordt door hen in chronologische volgorde een logboek (schriftelijk verslag) bijgehouden waarin precies beschreven wordt welke stappen wanneer en waarom gezet zijn. Alle direct betrokkenen worden schriftelijk op de hoogte gehouden van de afgehandelde stappen.

3. De interne en externe vertrouwenspersonen voeren zo snel als kan (binnen een week na de melding) een gesprek met het slachtoffer en indien van toepassing ook met de ouders/verzorgers. In dit gesprek dient duidelijk te worden wat de aard en de omvang van de klacht is. Voor opvang wordt verwezen naar gespecialiseerde instellingen. (Bijlage 2).
4. De interne en externe vertrouwenspersonen voeren zo snel mogelijk (binnen twee weken na melding) een gesprek met de vermoedelijke dader. In dit gesprek wordt deze door de vertrouwenscommissie geïnformeerd over de gemelde klacht en gevraagd hierop te reageren.
Wanneer de betrokkene de gemelde feiten toegeeft, melden de vertrouwenspersonen dit aan het bestuur waarop deze met de dader bespreekt welke verdere stappen ondernomen zullen worden (zie punt 7 lid 1).
Ook wanneer de betrokkene ontkent of wanneer zijn verhaal onduidelijk blijft, meldt de vertrouwenscommissie dit aan het bestuur zodat het bestuur kan overgaan tot een tijdelijke non-actiefstelling/activiteitenbezoekverbod gedurende de loop van het verdere onderzoek. Alle bevindingen van dit gesprek worden schriftelijk vastgelegd.
5. Gedurende de onderzoeksperiode zullen zowel de vermeende dader als ook het slachtoffer een non-actiefstelling/activiteitenbezoekverbod krijgen opgelegd door het bestuur. Het bestuur doet dit door middel van een brief.
6. Het is van belang er voor zorg te dragen dat er geen paniecreacties ontstaan. Dat kan het beste door alleen geconstateerde feiten en ondernomen stappen te melden op een zakelijke manier. Uitvoerig ingaan op eventuele vermoedens van wat er gebeurd is of mogelijk nog zal gebeuren is speculeren en kan zorgen voor onnodige onrust. Het bestuur zal op advies van de vertrouwenspersonen moeten besluiten wanneer het raadzaam is vrijwilligers, deelnemers en andere belanghebbenden te informeren. Dit kan eventueel in een korte schriftelijke verklaring met verwijzing naar de vertrouwenspersonen.
7. Gedurende de onderzoeksperiode heeft iedereen zwijgplicht ten opzichte van derden zoals bijvoorbeeld de pers.
8. Het bestuur stelt uit haar midden een woordvoerder aan die in voorkomende gevallen naar de pers toe kan optreden. Uitsluitend feiten en genomen maatregelen kunnen gemeld worden. Discretie is van het grootste belang en er mag alleen een uitspraak gedaan worden over al dan niet schuldig zijn van de vermeende dader als deze ook daadwerkelijk door justitie is veroordeeld.

7) Besluitvorming

1. Wanneer (door justitie) bewezen is dat er binnen de activiteiten van Stichting De Aanloop seksueel misbruik heeft plaatsgevonden, wordt door het bestuur aan de dader de toegang tot alle activiteiten en het gebouw van De Aanloop ontzegd.
2. Wanneer (door justitie) niet is bewezen dat er binnen de activiteiten van Stichting De Aanloop seksueel misbruik heeft plaats gevonden, worden de volgende maatregelen genomen:
 - Wanneer (justitieel) onderzoek duidelijk met bewijzen heeft aangetoond dat de vermoedelijke dader onschuldig is, moet het activiteitenbezoekverbod/non-

- actiefstelling onmiddellijk opgeheven worden en de persoon in kwestie zo snel mogelijk in de openbaarheid volledig gerehabiliteerd worden.
- Wanneer er vele vragen onbeantwoord blijven en er twijfels blijven bestaan (bij de betrokkenen of bij justitie in geval van onvoldoende bewijs) zal het bestuur een met redenen omkleed besluit moeten nemen over de te nemen maatregelen. Het bestuur houdt bij haar afwegingen rekening met factoren als veiligheid en prettige sfeer binnen de Stichting, al dan niet verstoorde samenwerking of relaties, risico van herhaling, imago van De Aanloop etc.
3. Wanneer er een (door justitie) bewezen delict buiten de Stichting heeft plaatsgevonden en de kans op herhaling binnen de Stichting aannemelijk wordt geacht, kan het bestuur besluiten de betreffende dader de toegang tot De Aanloop te ontzeggen.
 4. Is een delict buiten de Stichting niet bewezen, dan gaat het bestuur over tot de afwegingen ter besluitvorming als genoemd onder lid 2.

Bijlage 1; Mogelijkheden melding/aangifte bij de politie

Seksueel misbruik is strafbaar.

Iedereen die een serieus vermoeden heeft van seksueel misbruik, kan hiervan aangifte doen bij de politie. Op ieder politiebureau kan aangifte gedaan worden, maar de politie kan ook op verzoek bij het slachtoffer thuis komen en er kan zelfs schriftelijk aangifte gedaan worden. Er kan ook gevraagd worden om aangifte of melding te doen bij een vrouwelijke rechercheur. Aangifte doen betekent dat de politie een proces-verbaal opmaakt en een onderzoek instelt. De politie beschikt over deskundigen die zijn gespecialiseerd in het verhoren van mensen met een verstandelijke beperking. Het coördinatiepunt van deze deskundigen is ondergebracht bij de Centrale Recherche Informatiedienst (CRI) in Zoetermeer.

Als het onderzoek is afgerond en er is voldoende bewijsmateriaal, dan zal de verdachte door de Officier van Justitie worden aangeklaagd en volgt er een rechtszitting. Soms besluit de Officier van Justitie de zaak te seponeren of te schikken. Seponeren (er geen strafzaak van maken) gebeurt als er juridisch onvoldoende bewijs is. Het is mogelijk om bij de rechter in beroep te gaan tegen het seponeren.

Bij schikking wordt afgezien van rechtsvervolging, omdat de dader bijvoorbeeld een schikkingsbedrag betaalt of aan andere voorwaarden voldoet.

Het is ook mogelijk om op het politiebureau alleen melding te maken van het vermoeden. Dan wordt er geen proces-verbaal opgemaakt en vindt er ook geen onderzoek plaats. Een melding kan nuttig zijn als de politie nog andere aangiften of meldingen over dezelfde persoon heeft gekregen. Een aangifte of melding bij de politie is niet verplicht. Maak altijd een goede afweging. Houdt de gevolgen voor het slachtoffer (en mogelijk andere slachtoffers) in gedachten. Aangifte doet u niet alleen om tot vervolging te komen. Aangifte kan ook leiden tot erkenning. Het slachtoffer en eventueel de ouders/verzorgers worden serieus genomen. Aan de andere kant vraagt een rechtszaak vaak een grote inzet en belasting.

Bijlage 2; Lijst instanties voor hulp en advies.

De eigen huisarts

Inspectie voor de Gezondheidszorg

Voor verwijzing naar de regionale inspectie waar de mogelijkheid bestaat tot anonieme melding van seksueel misbruik binnen instellingen.

Telefoon: 070-34 05 050

E-mail: meldpunt@igz.nl

Meerwaarde Welzijnsorganisaties

Dr. van Dorstenstraat 1

2132 JR HOOFDORP

Telefoon: 023-56 98 888.

E-mail: informatie@meerwaarde.nl

RIBW Kennemerland, Amstelland en de Meerlanden

Centrum voor geestelijke gezondheidszorg

Stationsplein 110-118

Postbus 2257

2002 CG HAARLEM

Telefoon: 023-51 78 700

E-mail: postbus@ribw-kam.nl

Districtsbureau Politie Kennemerland

Hoofdweg 800 (adres spreekuur)

2130 AB HOOFDORP

Telefoon: 0900-8844

Bureau voor slachtofferhulp Haarlemmermeer

Telefoon: 023-55 44 170

Kindertelefoon

Een luisterend oor en advies voor kinderen tot 18 jaar

Telefoon: 0800-0432 (elke dag van 14.00 uur tot 20.00 uur, gratis)

E-mail: chatbot@kindertelefoon.nl

Sensor

Dag en nacht beschikbaar voor een gesprek van mens tot mens

Telefoon: 023-54 71 471.

Internet: www.sensor.nl/haarlem

MEE Amstel en Zaan – Hoofddorp

Hulp- en dienstverlening aan mensen met een verstandelijke handicap en hun omgeving

Boekanierlaan 2

2132 TA HOOFDORP

Telefoon: 023-55 63 300

Internet: www.meeaz.nl